

'Meyve yetiştiricileri için önemli bilgiler!'

Автор(и): проф. Мария Боровинова

Дата: 22.02.2020 Брой: 2/2020

Şubat ve Mart aylarında havaların ısınmasıyla birlikte, sonbaharda vejetasyon sona erdikten sonra yapılmadıysa, yeni meyve bahçelerine ağaçlar dikilir.

Meyve bahçeleri uzun bir süre boyunca aynı alanı kaplar. Bunların kurulması önemli miktarda finansal kaynak ve işgücü gerektirir, bu da yetiştiricilerin bireysel ürünlerin temel gereksinimlerine uymasını zorunlu kılar. Ayrıca, pestisit kalıntısı içermeyen meyve talepleri ile toprak ve suyun kirlenmeden korunmasına yönelik güncel tüketici gereksinimlerini de dikkate almaları gerekir.

Yeni meyve bahçeleri için alanlar, meyve türünün ve çeşidinin biyolojik gereksinimlerini karşılamalıdır. Ayrıca, meyve ağaçlarının zararlılardan korunması, yeni plantasyonların kurulma aşamasında dikkate alınmalıdır. 4 yıllık

bir süre boyunca, daha önce aynı türün yetiştirildiği alanlara meyve bahçesi kurulmamalıdır. *Rhizobium radiobacter syn. Agrobacterium tumefaciens* tarafından oluşturulan bakteriyel ur enfeksiyonu bulunmayan alanlarda bahçe kurulması çok önemlidir.

Pestisit kullanımını azaltmanın en güvenilir yolu, ekonomik açıdan önemli hastalıklara karşı dayanıklı veya daha az duyarlı çeşitlerin seçilmesidir.

Elma bahçesi kurarken, üreticilere en büyük zararı elma karalekesinin (*Venturia inaequalis*) verdiği, bu sorunun ise dayanıklı çeşitler dikilerek çözülebileceği akılda tutulmalıdır. Dünya çapında 150'den fazla karalekeye dayanıklı çeşit geliştirilmiştir. Daha yaygın olanları: Prima, Priscilla, Sir Prize, Liberty, Jonafree, Redfree, Freedom (ABD'de geliştirildi); Macfree, Novamac, Moira, Brightgold (Kanada); Florina, Judeline (Fransa); Pioneer, Romus-1, Romus-2, Voinesti (Romanya); Rubinola, Topaz, Rajka (Çek Cumhuriyeti); Gavin (İngiltere); Rebella, Regine, Revena, Reglindis (Almanya), bunlardan Rebella aynı zamanda ateş yanıklığına da dayanıklıdır.

Erik şarkası (şarka) bir virüs tarafından oluşturulur ve bu meyve türünün en zararlı hastalığıdır. Şu ana kadar, şarkadan kaynaklanan zararı önlemenin tek yolu, hastalığa dayanıklı veya tolerant erik çeşitleri dikmektir. Jojo çeşidi dayanıklıyken, Stanley, Cacanska Najbolja, Cacanska Lepotica, Altanova Renkloda, Hanita, Tegera ve diğerleri toleranta sahiptir.

Kiraz ve vişnede kahverengi çürüklük (*Monilinia sp.*) de meyvenin olgunlaşma ve hasat döneminde sık yağış olan yıllarda ciddi bir sorundur. Kirazda, meyve çatlaması, çürüklük etmenleriyle enfeksiyonun ana nedenidir. Fungisit uygulamalarını ve çürüklük kayıplarını azaltmak için, çatlamaya nispeten dayanıklı çeşitler önerilir. Çeşitli Avrupa ülkelerinden çok sayıda yayında, Lapins, Regina, Sam, Germersdorfer, Merton Marvel, Castor, Kordia çeşitleri çatlamaya az duyarlı olarak belirtilmiştir.

Bazı yıllarda, şeftali yaprak kıvrıcıklığı (*Taphrina deformans*) üreticilere önemli zarar verir. Şu ana kadar, ülkemizde yetiştirilen çeşitler arasında hastalığa dayanıklı çeşit bulunmamakla birlikte, Redhaven, Benedikte, Cherven Ellerstädter, Suncrest ve diğerleri gibi daha az şiddetli etkilenen çeşitler vardır.

Meyve bahçesi kurulmadan önce, sadece çeşit seçimine değil, özellikle bahçe karışık ise dikim şemasına da dikkatle düşünülmelidir. Tür ve çeşitlerin düzenlenmesinde, tozlaşma ile ağaçların ve meyve veriminin zararlılardan korunmasını dikkate almak esastır. İyi düşünülmüş bir bahçe dikim şeması, meyve türünün yetiştirilmesinin tüm dönemi boyunca pestisit kullanımının azaltılması için bir ön koşuldur.

Elma, armut, kiraz, vişne ve erik çeşitlerinin ekonomik açıdan en önemli hastalıklara karşı farklı duyarlılıkları, meyvelerin farklı olgunlaşma dönemleri ve çiçeklenme fenofazları, farklılaştırılmış bitki korumanın uygulanmasına olanak tanır. Bu şekilde, bireysel çeşitlerin gereksiz ilaçlanması önlenir.

Farklılaştırılmış bitki koruma, bahçelerin çeşitlerin hastalıklara duyarlılığı ve meyvelerin olgunlaşma dönemleriyle uyumlu şemalara göre kurulmasını gerektirir.

Tüm bunlar, bireysel türler için spesifik örneklerle desteklenebilir.

Karalekeye dayanıklı elma çeşitleri (yukarıda listelenen) için karalekeye karşı ilaçlama gerekli değilken, diğerleri için yıl boyunca meteorolojik koşullara ve çeşidin duyarlılık derecesine bağlı olarak 8 ila 14 arasında ilaçlama gereklidir. Yüksek duyarlı ve karalekeye dayanıklı çeşitlerin bulunduğu plantasyonlarda, bunlar farklı şekilde ilaçlanabilecek şekilde düzenlenmelidir.

Aynı gereklilik, küllemeye karşı farklı duyarlılığa sahip çeşitler için de zorunludur; az duyarlı çeşitlerin korunması için minimum 2 ve maksimum 4 püskürtme yapılırken, yüksek duyarlı olanlar için 5 ila 10 arasında püskürtme yapıldığı akılda tutulmalıdır.

Meyve veren elma bahçelerindeki ana zararlı, elma içkurdu (*Cydia pomonella*)'dur ve buna karşı her yıl mücadele yapılmalıdır. Yazlık çeşitlerin meyvelerinin olgunlaşması genellikle Haziran sonu ve Temmuz'da – Vista Bella, veya Ağustos'ta – Mollie's Delicious, Prima vb. başlar, bu da dikim şemasının farklılaştırılmış ilaçlamaya izin vermediği bahçelerde elmaların elma içkurdu ve San Jose kabuklubitinden korunmasında sorunlar yaratır. Bu tür bahçelerde, yazlık çeşitlerin hasadından sonra bile, onları hariç tutmanın imkansızlığı nedeniyle elma içkurduna karşı ağaçların ilaçlanması devam eder, bu sadece meyve üretim maliyetini artırmakla kalmaz, aynı zamanda çevreyi gereksiz yere kirletir. Dikim şemasının çeşide özgü bitki korumaya izin verdiği bahçelerde, yazlık çeşitler için iki insektisit uygulaması ortadan kaldırılır. Tüm bunlar armut ve erik meyve güveleri için de geçerlidir.

Kiraz sineği (*Rhagoletis cerasi*), yumurta bırakırken meyve olgunluk derecesi konusunda seçicilik gösterir. Olgunlaşan meyvelere yumurta bırakmayı tercih ettiği tespit edilmiştir, bu nedenle çoğu yıl Ranna Cherna Edra, Seneca, Bigarreau Burla, Early Laurie, Kosara ve diğerleri gibi erken olgunlaşan kiraz çeşitlerinde kurtlanmaya neden olmaz, bunlar için ilaçlama gerekli değildir. Orta olgunlaşan kiraz çeşitleri için bir ilaçlama, geç olgunlaşanlar için ise bu tehlikeli zararlıya karşı iki ilaçlama gereklidir.

Kiraz, vişne ve elma plantasyonlarında tüylü mayıs böceğinin (*Epicometis hirta*) popülasyon yoğunluğunun yüksek olduğu ve meyve tutumunun başladığı ve hızla arttığı dönemde, çiçek tomurcuğu fenofazında, ki bu bireysel çeşitlerde farklı zamanlarda gerçekleşir, ilaçlama yapılmalıdır. Bu da farklılaştırılmış mücadelenin uygulanmasını gerektirir.

Meyve bitkilerinde pestisit kullanımını azaltmak isteyen yetiştiriciler, alan seçimi, uygun tür ve çeşitlerin seçimi ve bahçenin dikim şemasının hazırlanması konularında pomoloji ve bitki koruma uzmanlarından tavsiye almalıdır.